

Hochman Tibor És Miklós

Rólam és Miklós bátyámról készült a kép -- én állok jobboldalt, a Szovjet Hadsereg egyenruhájában. Ungváron készült a kép, 1953-ban, amikor eltávozást kaptam, és meglátogattam a bátyámat Ungváron. Lefényképeztettük magunkat Miklóssal, hogy meg tudjam mutatni Miklóst a feleségemnek, Valentyina Novikovának, aki Vlagyivosztokban várt rám. A háború előtt Miklós szabóként dolgozott. A hazatérésünk után visszatért a mesterségéhez, és egy szabóságban helyezkedett el. Akkortájt mindenki szépen akart öltözködni, hiszen a háború véget ért. Olyan érzés volt, mintha újrakezdődött volna az élet. Én egy műhelyben helyezkedtem el lakatosként. A régi házukban laktunk, szovjet személyi igazolványokat kaptunk, a Szovjetunió állampolgárai lettünk. A személyi igazolványomban a nevemet oroszosan Tiberijnek írták. Miklósból meg Nyikolajt csináltak. A Szovjetunióban a tizennyolcadik évüket betöltött állampolgárokat bármikor behívhatták a hadseregbe. Miklós bátyámat a hadkiegészítő parancsnokságon -- megromlott egészségi állapota miatt -- katonai szolgálatra alkalmatlannak minősítették, engem viszont nyilvántartásba vettek, besoroztak. 1948 őszén értesítettek, hogy jelenjek meg a hadkiegészítő parancsnokságon, ahol közölték velem, hogy megkaptam a behívóparancsot a Szovjet Hadseregbe. Mi, újoncok a

parancsnokságon gyülekeztünk, és innen indultunk tovább Fehéroroszországba, egy alakulóban lévő katonai egységhez. Onnan aztán elvittek minket az otthonunktól hétezer kilométerre fekvő távol-keleti régióba, Habarovszkba. Ott kaptam meg a kiképzést, majd ezt követően a csendes-óceáni szovjet flottához vezényeltek. Egy villanszerelési munkákat végző zászlóaljba kerültem, amely repülőterek elektronikai berendezéseit építette ki. A zászlóaljunk a Vlagyivosztoktól harminc kilométerre fekvő Uglovajában állomásozott. Bár nem voltam Komszomol-tag, kineveztek a hadtápszakasz parancsnokává. Parancsnokoltam -- én. Egy évvel később pedig szakaszvezetővé léptettek elő. Egy laktanyában helyeztek el minket. A zászlóaljban én voltam az egyetlen zsidó, de akkoriban egyetlen alkalommal sem kellett szembesülnöm antiszemita megnyilvánulásokkal. A barátaim különféle nemzetiségűek voltak, és senki nem törődött azzal, hogy zsidó vagyok. A parancsnokaimmal is jó volt a viszonyom. Leveleztem a bátyámmal, az egyetlen rokonommal. A leveleiből tudtam meg, hogy Munkácson vattagyár nyílt, és őt nevezték ki igazgatónak. Megismerkedett egy zsidó lánnyal, aki szintén megjárta a koncentrációs tábor. A lányt Firának hívták, a családnevére nem emlékszem. 1953-ban összeházasodtak. Fira szülei vallásos emberek voltak, tiszteletben tartották a zsidó hagyományokat. Még a háború után is, a szovjethatalom idején is jiddisül beszéltek otthon, és megtartották a zsidó ünnepeket. Fira szülei hagyományos zsidó esküvőt rendeztek Miklósnak és a lányuknak. Természetesen volt polgári esküvőjük is, utána pedig a menyasszonyi háznál fölállították a hűpét. Az esküvő után nem sokkal átköltöztek Ungvárra. Miklós egy háztartási boltban helyezkedett el, eladóként. A feleségemmel a katonaság idején ismerkedtem meg. Valentyina Novikova a vlagyivosztoki villamosipari technikumban tanult. 1953-ban házasodtunk össze, akkor még a katonai szolgálatomat töltöttem. Pénzünk nem volt, úgyhogy nem gondolhattunk valami fényes esküvőre. Bejelentkeztünk az anyakönyvi hivatalnál, kaptam három nap eltávozást. A három napot Valentyinánál töltöttük, aztán visszamentem az alakulatomhoz, a laktanyába. 1954-ben leszereltem. A feleségem befejezte a technikumot, és átköltözött Novoszibirszkba, a nagymamájához. A leszerelésem után én is odamentem. Natalja lányom 1955-ben, Viktor fiam 1956-ban született. A gyerekek születése után a feleségem nem ment vissza dolgozni. Otthon maradt, és iskoláskorukig a gyerekek nevelésével foglalkozott.